

ne vrste relikta revolucije; da bi se prikupljanje građe vezane uz radnički i narodnooslobodilački pokret u muzejima moralo proširiti znatno više na trodimenzionalne predmete i stvari, da treba postojati stroža selekcija materijala vezana uz ovu problematiku, da bi trebalo više neprijateljske građe na stalnim muzejskim izložbama i muzejskim postavama, naravno povijesno-kritički tretirane, da je nužna serioznija stručna zaštita muzealija ovoga tipa, da bi specijalizirani muzeji ovoga tipa morali iznalaziti i primjenjivati nove načine eksponiranja kako na izložbama, tako i u stalnim postavama, da treba postojati više kritičnosti u donošenju odluka o realizaciji neke memorijalne izložbe ili postava, da bi sve općinski centri trebali imati postave radničkog i narodnooslobodilačkog pokreta na svom području u okvirima postava općih muzeja, da poplava nestručnosti i diletantizma u realizaciji ovakvih postava samo šteti a nikako ne pridonosi njegovanju revolucionarnih tradicija.

Ukratko, problematika vezana uz njegovanje revolucionarnih tradicija u muzejskoj djelatnosti opsežna je i može se rješavati samo u onim društvenim okvirima koji određuju, provode i financiraju muzejsku djelatnost.

ABSTRACT

Some views on the problems of museums

N. M. Pandžić

Activities of museums are an unavoidable factor in the promotion of revolutionary traditions. For this reason it is necessary to collect, process and exhibit the material relating to this field in a more rigorous and historically critical manner. The many problems encountered can be solved only within those social frameworks that determine, carry out and finance museum activities.

Djelatnost i zadaci Muzeja revolucije naroda Hrvatske u dokumentiranju povijesti klasnog radničkog pokreta, Saveza komunista Jugoslavije i socijalističke izgradnje*

Dolores Ivanuša

Muzej revolucije naroda Hrvatske, Zagreb

Primljeno: 26. 8. 1986.

Muzeji, stalne muzejske izložbe, memorijalni muzeji, spomen-područja i odjeli u kompleksnim muzejima, koji obrađuju razvitak radničkog pokreta, historiju SKJ-a, narodnooslobodilačku borbu i socijalističku revoluciju, ubrajaju se među najmlađe muzejske ustanove u SR Hrvatskoj i SFR Jugoslaviji. Svi su osnovani nakon završetka II. svjetskog rata i pobjede socijalističke revolucije. Prvi je — 16. X. 1945. godine osnovan Muzej revolucije naroda Hrvatske u Zagrebu, a ostali većinom poslije 1955. god.

Svojim su karakterom ti muzeji specijalni, povijesni. Njihova rasprostranjenost i brojčanost odražava potrebe i želje da se sakupi, dokumentira i prezentira najburniji i najslavniji period u povijesti naših naroda, koji je doveo do nacionalnog i socijalnog oslobođenja i ujedinjenja u novu, ravnopravnu zajednicu SFRJ.

Ideja da se osnuju ovi muzeji, pa i Muzej revolucije naroda Hrvatske, začela se već u vrijeme okupacije naše zemlje, odnosno u vrijeme naše narodnooslobodilačke borbe i revolucije.

Godine 1943., pa i ranije, postojala je svijest o potrebi prikupljanja dokumenata o zločinima okupatora i domaćih izdajnika, o razvitku ustanka i njegovog prerastanja u narodnooslobodilačku borbu i socijalističku revoluciju, o čemu svjedoče sačuvani dokumenti CK KPH i dokumenti političkih rukovodstava u pokrajinama Dalmaciji, Slavoniji, Istri i središnjem dijelu Hrvatske. U svim tim dokumentima ističe se potreba **prikupljanja materijala za historiju ustanka**, navode se konkretne upute kako i što treba prikupljati, te se upozorava da se po-

sebna pažnja mora posvetiti točnosti i istinitosti dokumenata. Sugerira se da se materijal prepisuje u više primjeraka, kako se ne bi izgubio. »Prihvatite se ozbiljno posla da ništa ne bude izgubljeno i zaboravljeno. Svaka činjenica, svaka misao, svaka ispaljena puška, svaka partizanska stopa, svako popaljeno selo, svaka žrtva, svako herojstvo, svaki poraz i pobjeda treba da uđu u slavnu historiju ustanka, u historiju naše velike narodnooslobodilačke borbe.«¹

Analizom sačuvanih dokumenata iz 1943. i 1944. godine zaključujemo da su upute za »prikupljanje materijala za historiju ustanka« bile usmjerene na:

- izjave očevidaca, učesnika NOP-a i NOB-e;
- opise događaja očevidaca;
- čuvanje i prikupljanje štampe kao historijskog izvora;
- arhiviranje dokumenata u nastajanju (dokumenti vojnih i političkih rukovodstava, novih organa narodne vlasti na oslobođenom ili poluoslobođenom području i dr.);
- fotografiranje (fotografija kao primarni historijski izvor);
- prikupljanje narodnih pjesama nastalih u NOB-i.

Najopširnije i najcjelovitije su **Upute za prikupljanje materijala za povijest narodnog ustanka u Hrvatskoj**, koju je kao brošuru tiskao Propagandni odjel Oblasnog odbora Jedinstvene narodnooslobodilačke fronte za Istru, u lipnju 1944. godine.² U predgovoru se ističe važnost dokumenata za pisanje povijesti narodnog ustanka:

»Težak je bio put, dok je uspjelo uvjeriti strani svijet o tome, da borbu u Jugoslaviji vodi Narodnooslobodilačka vojska i narod, a ne izdajica Draža Mihajlović i izbjeglička vlada. Ogromne žrtve našeg naroda, sjajni podvizi Narodnooslobodilačke vojske, velika pomoć, koju je narodnooslobodilačka vojska pružila Saveznicima u najkritičnijim danima rata, moraju da budu poznati našem narodu i cijelom kulturnom čovječanstvu. To će dati podstreka našim novim pokoljenjima, da će znati cijeniti slobodu i napredak za koje su prineseni tako veliki napori i žrtve. Zato je potrebno, da se svi događaji, koji su u bilo kakvoj vezi s narodnooslobodilačkom borbom, savjesno sakupljaju, da se dobije potpuno vjeran i točan pregled naše borbe (...).«

* Nепubliciran tekst, a održan referat na međunarodnom muzejskom savjetovanju »Dokument, povijesni spomenik, materijalna svjedočanstva ideologije i borbe radničkog pokreta«, Varšava, siječnja 1983. godine.

U daljnjem tekstu se daje shema, podsjetnik sadržaja dokumenata u dva poglavlja:

I. Organizacija narodnih snaga

1. Politički i organizacioni pripremni radovi za ustanak od travnja 1941. godine;
2. Prve oružane akcije, organizacije ustanka;
3. Razvitak partizanskih odreda i jedinica;
4. Razvitak i uloga narodnooslobodilačkih odbora;
5. Razvitak i uloga Ujedinjenog saveza antifašističke omladine Hrvatske;
6. Razvitak i uloga Antifašističkog fronta žena;
7. Odnos između Hrvata i Talijana antifašista u Istri.

II. Glavni problemi ustanka

1. Fašistički teror i pokolj;
2. Bratoubilački rat;
3. Odnos fronte i pozadine;
4. Četnici;
5. Hrvatska seljačka stranka;
6. Stambeno pitanje;
7. Poljoprivreda, stočarstvo i prehrana;
8. Trgovina i proizvodnja;
9. Pitanje izbjeglica;
10. Zdravstvo;
11. Uprava i sudstvo;
12. Kultura, prosvjeta, rasonoda.

I u ovim je »Uputama...« vidljivo da se htjela zabilježiti povijest događaja, čiji su materijalni rezultati arhivalije (pisani dokumenti, zapisi, fotografije, statistike), ali nema još ni riječi o trodimenzionalnim predmetima — muzealijama u užem smislu riječi.

Prvi i najvažniji dokument koji govori o **sakupljanju muzejske građe u narodnooslobodilačkoj borbi** i u kom se izričito spominje osnivanje muzeja datiran je 3. IX. 1944. i upućen iz Odjela informacija ZAVNOH-a svim oblasnim i okružnim narodnooslobodilačkim odborima, organima nove narodne vlasti:

»Približava se dan pobjede i potpunog oslobođenja naše zemlje. Slavne stranice historije, koje su naši narodi ispisali u toj borbi, treba da služe kao pouka budućim pokoljenjima, kao podstrek učvršćenja i proširenja slobodarskih tradicija naših naroda.

U svrhu sačuvanja svih predmeta karakterističnih za razvoj naše borbe bit će osnovan muzej. Stoga treba odmah pristupiti sakupljanju svega historijskog materijala, koji

se odnosi na početak, tok, pa sve do završetka Narodno-oslobodilačke borbe.

Ovamo pripada štampa, važni spisi, značajna naređenja vojnih i civilnih vlasti, fotografije, crteži i nacrti, neprijateljski dokumenti, prvo oružje, alat, odjeća (na pr. partizanka), ukratko sve što može dati bilo kakvu sliku o razvju i toku Narodno-oslobodilačke borbe i Narodno-oslobodilačkog pokreta.

Izdajte shodne odredbe svim nižim, sve do općinskih NOO-a, koji treba da vama pošalju sakupljeni i povremeno pronađeni materijal. Vaš propodjel treba da spremi taj materijal na sigurno mjesto i da ovom odjelu stalno šalje popis stvari koje primete; i to onako kako Vam stižu.

Centralni muzej narodnog oslobođenja bit će osnovan u Zagrebu.³

Poticaj da se organizirano prikupljaju dokumenti dali su političko rukovodstvo, agitaciono-propagandna odjeljenja CK KPH, te oblasni i okružni partijski komiteti a rad na tome organizirali su mjesni i općinski narodnooslobodilački odbori — nova narodna vlast.

Nakon oslobođenja čitave zemlje, Predsjedništvo Narodnog sabora Hrvatske, najviši organ državne vlasti Demokratske Hrvatske, donosi 16. X. 1945. Zakon o osnivanju Muzeja narodnog oslobođenja u Zagrebu, koji je pravni prethodnik današnjeg Muzeja revolucije naroda Hrvatske.⁴

Od svog osnutka 1945. godine pa do danas, Muzej revolucije naroda Hrvatske mijenjao je i dopunjavao svoje funkcije, a time i zadatke na dokumentiranju novije povijesti SR Hrvatske.

Uočavaju se tri karakteristična razdoblja Muzeja:

I. razdoblje od 1945. do 1953. godine, kada je interes koncentriran na povijest NOB-e. Godine 1953. Muzej mijenja naziv u Muzej narodne revolucije;

II. razdoblje od 1953. do 1960. godine, kada Muzej narodne revolucije proširuje svoj interes na predratno razdoblje: historiju radničkog pokreta, KPJ i SKOJ-a. Godine 1960. Muzej mijenja naziv u Muzej revolucije naroda Hrvatske;

III. razdoblje od 1960. godine, kada se javlja interes za dokumentiranje poslijeratnog perioda socijalističke revolucije, što se počelo konkretizirati 1969. godine u akciji sakupljanja muzealija za izložbu **25 godina našeg razvitka**.

I. razdoblje od 1945. do 1953. godine

Zakonom o osnivanju Muzeja narodnog oslobođenja određena je orijentacija Muzeja na razdoblje narodnooslobodilačke borbe i revolucije 1941—1945. godine. **Zadatak je Muzeja:**

a) da prikuplja, čuva i izlaže sve predmete i dokumente o toku i razvitku narodno-oslobodilačke borbe i tekovina koje su u njoj izvojevali;

b) da njeguje kult narodnih mučenika i žrtava, poginulih boraca i heroja narodno-oslobodilačke borbe.

Takva orijentacija je odraz tadašnjeg stupnja svijesti i potreba za dokumentiranjem najsvježijih događaja.

Odmah po svom osnivanju, Muzej 1945. godine izdaje svoje »Upute za prikupljanje materijala...«, što su zapravo dopunjene Upute... iz 1944. godine, s još tri poglavlja:

III. Štampa na oslobođenom teritoriju

IV. Rad na okupiranom području

V. Podaci povjerenika o teritoriju⁵

Same Upute... bile su metodološki nedostatne, a služile su povjerenicima Muzeja da na području Hrvatske sakupljaju građu za Muzej. (Opaska: povjerenici su bili dobrovoljni aktivisti, angažirani putem Saveza boraca narodnooslobodilačkog rata, koji su se na terenu brinuli o spomenicima revolucije).

Stručni kadar u Muzeju bio je bez muzeološkog i konzervatorskog iskustva u radu s građom novije povijesti. Takav rad nužno je rezultirao priljevom ogromnog broja dokumenata s terena, ali nažalost bez dovoljne dokumentacije, koja se još i danas mora istraživati i nadopunjavati za jedan dio muzejskih predmeta.

Realizirajući teme, sadržane u **Uputama**, prikuplja se sav materijal do kog se moglo doći, a nije se metodski obrađivala svaka pojedina tema — primjerice oružje od prvog ustaničkog, izrađenog u partizanskim radionicama, diverzantskog i onog za regularnu vojsku pa do trofejnog oružja ili sustavno prikupljanje zbirke štampe, letaka, proglasa, plakata, brošura, saopćenja. Zadatak je shvaćen tako da se sakupi sve što je moguće u materijalu izraziti, primjerice zbirka pečata, vojnih dokumenata i propusnica, zbirka lijekova i bolničkog materijala iz partizanskih bolnica, ortopedskih pomagala, partizanske odjeće

i obuće, pisama, dječjih radova iz partizanskih škola itd. Poseban problem je bio prikupljanje materijala iz koncentracijskih logora, zatvora i mučilišta, koje je neprijatelj pri povlačenju uništavao.

Sakupljanjem se obuhvaćaju i neprijateljski materijal: zbirka oglasa od dolaska ustaša na vlast, koji objavljuju da su izvan zakona Židovi, Srbi i Cigani; oglasi o izvršenim pogubljenjima; njemačka i ustaška odlikovanja, uniforme, pečati ustaških organizacija, dokumenti o suradnji pojedinaca i organizacija s neprijateljem, zbirka koljačkih instrumenata, njihove fotografije, dokumenti i fotografije o suradnji katoličkog klera s okupatorom i dr.

Pri svom osnivanju Muzej je dobio tri osnovne zbirke:

1. materijal Kulturno-umjetničkog odjela, sakupljen poslije partizanske izložbe u oslobođenom Otočcu (ljeti 1943. god.), u Hrvatskom primorju (ujesen 1943. god.), u Topuskom (ljeti 1944. god.) te zatim materijal izložaba u Dalmaciji 1944. godine (djelomičan fond s tih izložbi: vojna štampa i štampa kasnijeg perioda 1943—1945);

2. zbirka umjetnina umjetnika partizana iz vremena NOB-e, otkupljena na istoimenoj izložbi u Zagrebu lipnja 1945. god.;

3. zbirka arhivalija i oružja, preostalog iz Ratnog muzeja tzv. Nezavisne države Hrvatske. Svrha ove posljednje zbirke bila je da pokaže bijedu i neimaštinu boraca narodnooslobodilačke vojske.⁶

Da bi se dobila cjelovita povijest narodnog ustanka i NOB-e, Muzej je prišao obradi svakog pojedinog kraja Hrvatske. Za podlogu je služila centralna i pokrajinska štampa, u kojoj se spominju bitni događaji. Prišlo se radu na bilježenju sjećanja preživjelih sudionika, no s punom sviješću o relativnoj pouzdanosti takvih informacija i potrebom za uspoređivanjem i dopunjavanjem.

Muzej narodnog oslobođenja je u tom razdoblju sakupljao predmete za muzejske zbirke, eksponate, a istovremeno je imao obilježje arhiva u kom se čuvaju preostale arhivalije pojedinih vojnih jedinica, organizacija, nadležstva i dr., te dokumentarna, memoarska građa iskaza sudionika revolucije.

II. razdoblje od 1953. do 1960. godine

Malo kasnije od osnutka Muzeja, točnije 1949. godine, osnovano je

historijsko odjeljenje CK KPH kao stručno politički organ sa zadatkom da prikuplja dokumente o radu KP Hrvatske. Od 1952. godine ta se djelatnost proširuje na prikupljanje dokumenata narodne vlasti, antifašističkih organizacija, jedinica narodnooslobodilačke vojske, okupatorskih i kvislinških organa vlasti, te dokumenata o razvoju i djelovanju KP između dva rata, a prikupljaju se i sjećanja sudionika NOR-a i socijalističke revolucije. Historijsko odjeljenje prerasta 1955. godine u Historijski arhiv CK, a 1957. godine postaje samostalna ustanova kao Arhiv za historiju radničkog pokreta Hrvatske.⁷

Na saveznom savjetovanju o problematici muzeja NOB-e 1953. godine u Beogradu donesena su i tri važna zaključka:

1. da se za muzeje narodnooslobodilačke borbe usvoji naziv Muzej narodne revolucije, koji je adekvatniji s obzirom na karakter naše borbe;

2. rad muzeja revolucije ne smije se svesti na razdoblje 1941—1945, već treba sakupljati i prezentirati historiju radničkog pokreta i KPJ, kao uvod u prikaz historije NOB-e;

3. da u pogledu saveznog Zakona o arhivima muzeji revolucije ustupe arhivski materijal državnim arhivima. (8)

Iste, 1953. godine Muzej narodnog oslobođenja mijenja naziv u Muzej narodne revolucije⁸, a svoj interes usmjeruje na period između dva rata. Arhivalije se izdvajaju i predaju u Arhiv za historiju radničkog pokreta Hrvatske u Zagrebu.

Iskazuje se problem za onaj materijal koji možemo klasificirati i kao arhivalije i kao muzealije. Stoga Muzej ponovo počinje stvarati svoju zbirku dokumenata, koja se sastoji od osobnih dokumenata, pisama, dopisnica, dnevnika, legitimacija, potvrda, propusnica, skica, shema, vojnih karata i dr. Muzej također prima na poklon onu arhivsku građu, za koju darovalac izričito traži da se čuva u Muzeju.

Osim osnivanja Muzeja revolucije u Zagrebu, kao centralne ustanove ovog karaktera, poslije 1955. godine osnivaju se specijalni muzeji revolucije u ostalim gradovima naše republike: na Rijeci, u Puli, Splitu, Slavonskom Brodu, Makarskoj, te odjeli revolucije pri kompleksnim muzejima, kasnije memorijalnim muzejima i u najnovije vrijeme spomen-područja. Svim tim mu-

zejima pružao je i pruža stalnu stručnu pomoć Muzej revolucije naroda Hrvatske, kao najstariji i najveći muzej ove tematike u SRH.

III. razdoblje od 1960. godine

Godine 1960. donosi se novi Zakon kojim se ponovno mijenja naziv ustanove u Muzej revolucije naroda Hrvatske, sa zadatkom da sistematski prikuplja, čuva, sređuje, proučava, znanstveno obrađuje i izlaže svjedočanstva o radničkom pokretu, narodnooslobodilačkom ratu, socijalističkoj revoluciji, te socijalističkoj izgradnji u SR Hrvatskoj.¹⁰

Novi naziv i zacrtani zadaci sankcionirali su stvarno stanje rada i djelatnosti ovog Muzeja.

Intenzivnija djelatnost na dokumentiranju socijalističke izgradnje počinje 1969. godine, u akciji prikupljanja eksponata za izložbu **25 godina našeg razvitka**. Dokumentira se poslijeratna obnova i izgradnja zemlje i daljnji razvitak socijalističke revolucije, uključujući uvodne (1950. god.) radničkog i društvenog samoupravljanja.

Od sakupljanja poslijeratnog materijala postupno se prišlo praćenju i dokumentiranju suvremenosti. U tom radu bi trebalo obuhvatiti rad organa vlasti, društveno-političkih organizacija, privredu, izgradnju značajnijih objekata, školstvo, zdravstvo, kulturu, sport, izdavačku djelatnost, građu o značajnim ličnostima itd. Iako treba sakupljati prema određenim kriterijima, izborom najkarakterističnijeg materijala, bolje je sakupiti više nego manje, jer time ostavljamo mogućnost naknadne selekcije koja nije uobičajena u muzejima.

Moramo naglasiti da još nije do kraja definirana funkcija Muzeja revolucije naroda Hrvatske u dokumentiranju suvremenosti s obzirom na postojanje i rad ostalih institucija, koje se također bave ovom tematikom. To su uz arhive i biblioteke još i specijalni muzeji: tehnički, školski, umjetnički, kompleksni zavičajni i muzeji i odjeli revolucije na teritoriju cijele SR Hrvatske.

Kao rezultat 40-godišnjeg sakupljanja muzejske građe za dokumentiranje historije radničkog pokreta, SKJ, narodnooslobodilačke borbe i socijalističke revolucije u Muzeju revolucije naroda Hrvatske građa je sistematizirana u šest zbirki, uglavnom prema vrsti materijala:

1. zbirka trodimenzionalnih predmeta;
2. zbirka dokumenata i pečata;
3. zbirka tiskane građe;
4. zbirka fotografija, negativa i filмова;
5. zbirka umjetnina;
6. zbirka socijalističke izgradnje.

Sve te zbirke i u njima klasificiran muzejski materijal, čiji ukupan broj prelazi 100.000, važan su i nezaobilazan izvor informacija za znanstveno proučavanje i muzeološko prezentiranje novije povijesti SR Hrvatske.

Muzejskim ekspozicijama ova institucija od posebnog društvenog interesa obavlja drugi dio svoje djelatnosti, to jest djeluje na polju odgoja i obrazovanja, njegovanja i razvijanja tradicija revolucije. Na taj način uspostavljanja se kontinuiran, aktivan odnos između Muzeja revolucije naroda Hrvatske i svih njegovih korisnika.

BILJEŠKE

1. Upute za agitaciju i propagandu Agitpropa Pokrajinskog komiteta KPH za Dalmaciju, broj 3, listopad 1943. Sign. PK-25/138, Institut za historiju radničkog pokreta Dalmacije, Split
2. Upute za prikupljanje materijala za povijest narodnog ustanka u Hrvatskoj, u-množeno šapirografom, proširano izdanje, izdao Propagandni odjel Oblasnog odbora JNOF-e za Istru, tiskan u Tehnici »Sloboda«, lipnja 1944; jedini primjerak u zbirci štampe Muzeja revolucije naroda Hrvatske u Zagrebu;
3. Dopis Odjela informacija Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske oblasnim i okružnim narodnooslobodilačkim odborima, 3. IX. 1944. Sign.: ONOO Hrvatsko primorje – 1944. – Arhiv za historiju radničkog pokreta, Zagreb;
4. Zakon o osnivanju Muzeja narodnog oslobođenja u Zagrebu, »Narodne novine« br. 47, 18. X. 1945.
5. Upute za prikupljanje materijala iz Narodno-oslobodilačke borbe za Muzej narodnog oslobođenja, izdao Muzej narodnog oslobođenja Hrvatske, Zagreb, 1945. godine
Zbirka štampe u Muzeju revolucije naroda Hrvatske u Zagrebu;
6. Podatke o početku rada Muzeja navodila sam perma tekstu Danice Švalba: Rad Muzeja narodnog oslobođenja Hrvatske na sakupljanju građe za povijest NOB-e, Historijski zbornik, Godina I, Zagreb, 1948, str. 222–232. Inače to je prvi tekst o Muzeju, kojega je autor direktor prof. Danica Švalba.
7. Zlatko Čepo: Dva decenija instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske, »Časopis za suvremenu povijest« I, Zagreb, 1982, str. 9 i 10.
8. Zaključci saveznog savjetovanja o problematici muzeja NOB i zaštiti historijskih spomenika NOB na terenu, Vijesti Društva

muzejsko-konzervatorskih radnika NR Hrvatske, god. III, br. 1, Zagreb, 1954.
9. Rješenje Savjeta za prosvjetu i kulturu Narodnog odbora grada Zagreba od 18. XII. 1953, Vijesti Društva muzejsko-konzervatorskih radnika NR Hrvatske, god. III, br. 1, Zagreb, 1954.
10. Zakon o Muzeju revolucije naroda Hrvatske u Zagrebu, »Narodne novine« br. 32/60, 8. VII. 1960.

ABSTRACT

Activities and tasks of the Museum of the People's Revolution of Croatia

D. Ivanuša

During the national liberation war need was felt to collect material for the documentation of the history of the labour movement and the League of Yugoslav Communists. Instructions for the action were issued in 1943 and 1944. The first document preserved was sent out by the Information Department of the Territorial Antifascist Council of National Liberation of Croatia to all district councils and authorities, dated 3rd September, 1944. After the war regulations concerning the foundation of the Museum of the People's Liberation in Zagreb were issued on 16th October, 1945.

From its beginning to the present the Museum has developed through three principal periods, always extending its activities. During the first period (1945–1953) the Museum's activities were linked to the history of the National Liberation War, between 1953 and 1960 its interest extended to the period before the war, and finally (from 1960 to the present), it encompassed the post-war socialist reconstructions and the present.

The Museum of the People's Revolution of Croatia houses today over 100,000 museum objects, systematized in six collections. It engages in such complex work as collecting, systematizing, processing, storing and exhibiting the historical documentation. It is also concerned with education, research, and highly professional communication with the public.

Prijedlog koncepcije postava Muzeja revolucije naroda Hrvatske u Zagrebu

Andro Purčić

Muzej revolucije naroda Hrvatske, Zagreb

Primljeno: 8. 10. 1936.

Današnji stalni postav (izložba) Muzeja revolucije naroda Hrvatske — napravljen prije više od 20 godina — smješten je u centralnom dijelu zgrade muzeja u prizemlju i na dvije galerije. Postav obrađuje period od stvaranja Jugoslavije do završetka narodnooslobodilačke borbe i pobjede socijalističke re-

volucije. Izložba u sadržaju ima niz nedostataka koje je nužno ispraviti. U obradi predratnog perioda prikazana je isključivo povijest KPJ, dok su ostale snage naprednog radničkog pokreta zanemarene. U toku narodnooslobodilačkog rata prikazani su uglavnom vojni i politički događaji. Pojedine su legende netočne, a dio ekspanata je nelegandiran. Očigledna je potreba da se u novom postavu moraju koristiti najnoviji znanstveno-istraživački rezultati naše historigrafije.

Postav je tehnički zastario i nefunkcionalan. Osvjetljenje je oskudno, neprimjereno uvjetima i ekspanatima. Vitrine su nefunkcionalne, loše osvjetljene i neestetske. Preniske su pa je za razgledavanje potreban napor posjetilaca.

Prevladava plošni materijal ekspoziran na panoima. Ekspozicione su plohe razmještene u prostoru tako da posjetilac nema jasnu i logičnu liniju kretanja i razgledavanja. Likovnim rješenjem ekspozicije i prostora pokušalo se razbiti kružni karakter prostora izložbe. Uspio je pokušaj razbijanja kružnog u prostoru, ali je time izložba likovno i muzeološki mnogo oštećena.

I ova površna i kratka analiza stalnog postava Muzeja revolucije naroda Hrvatske pokazuje njegove osnovne karakteristike:

1. sadržajno, tj. historijski nepotpun,
2. muzeološki nesuvremen s nizom nedostataka.

Prema muzeološkoj koncepciji muzeja, potrebno je prostor za stalni postav (izložbu) povećati, a isto tako i prostor za povremene izložbe i ostale manifestacije muzeja. Stalni bi postav trebalo postaviti na prostoru od oko 1000 m² Za sada prostor još nije definiran jer predstoji adaptacija unutrašnjosti muzeja.

Stalna je izložba koncipirana kronološki s posebnom obradom pojedinih tema. Osnovna historijska tema, razvoj i djelovanje radničkog pokreta od početka do danas, prikazat će se u periodu od početka druge polovine XIX. st. do 80-tih godina XX. st. Taj je period podijeljen na četiri tematske cjeline:

1. Po. druge pol. XIX st. — 1918. god.
2. Od stvaranja jugoslavenske države do 1941. god.
3. NOB i socijalistička revolucija (1941 — 1945)
4. Socijalistička izgradnja (1945 — 13. kongresa SKJ)